

MỘT VÀI SUY NGHĨ VỀ VIỆC TÔN VINH DANH NHÂN QUẢNG BÌNH QUA CÔNG TÁC BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY DI TÍCH LỊCH SỬ - VĂN HÓA

TRANG KHANH*

TÓM TẮT

Trong lịch sử, Quảng Bình luôn là một phần thiêng của Tổ quốc, là vùng đất văn vật, nơi sản sinh ra nhiều vị anh hùng, danh nhân, danh sĩ, mà chứng tích cụ thể chính là những di sản văn hóa gắn với họ còn tồn tại đến tận ngày nay. Từ ý thức chung sức bảo tồn, phát huy giá trị nhóm di tích này, tác giả đề xuất một số giải pháp nhằm tôn vinh danh nhân Quảng Bình qua hoạt động bảo tồn và phát huy di tích lịch sử - văn hóa.

Từ khóa: danh nhân; Quảng Bình, di tích lịch sử - văn hóa.

ABSTRACT

In history, Quảng Bình is always a sacred land of the country, a birth place of many notable persons, and lots of heritage sites relevant to them remain today. From the common sense of preservation and promotion of these heritage elements, the author suggests some solutions to honour Quảng Bình's notable persons through the preservation and promotion of historical and cultural heritage sites.

Key words: notable person; Quảng Bình province, historical and cultural heritage sites.

Di sản văn hoá là tài sản vô cùng quý giá của đất nước, là chất liệu gắn kết cộng đồng dân tộc, là cơ sở để sáng tạo những giá trị văn hóa mới và giao lưu văn hoá. Về cơ bản, di sản văn hóa tồn tại dưới hai dạng: Vật thể và phi vật thể. Một trong những loại hình di sản văn hóa vật thể đó là di tích lịch sử - văn hóa. Đây là những bằng chứng có ý nghĩa quan trọng, giúp con người hiểu về truyền thống lịch sử, cội nguồn của dân tộc và đặc trưng văn hóa của đất nước, là "bộ sử" ghi chép một cách chân thực về những sự kiện, con người tiêu biểu... Nằm trong hệ thống di tích lịch sử - văn hóa, di tích lưu niệm danh nhân - thuộc loại hình di tích lịch sử là "những công trình xây dựng, địa điểm gắn với thân thể và sự nghiệp của anh hùng dân tộc, danh nhân, nhân vật lịch sử có ảnh hưởng tích cực đến sự phát triển của quốc gia hoặc địa phương trong các thời kỳ lịch sử" (Theo khoản 9 Điều 1 Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật di sản văn hóa - 2009).

Có thể nói rằng, trong lịch sử hình thành và phát triển của dân tộc, Quảng Bình luôn là một phần đất thiêng liêng của Tổ quốc, là vùng đất văn vật, nơi sản sinh ra nhiều vị anh hùng, danh nhân, danh sĩ, như: Lê Thành hầu Nguyễn Hữu Cảnh, danh tướng Hoàng Kế Viêm, Đại tướng Võ Nguyên Giáp, Dương

Văn An,... Họ là những nhân vật kiệt xuất, có đóng góp to lớn, xuất sắc trong một hoặc nhiều lĩnh vực của đời sống xã hội (quân sự, văn hóa, chính trị...). Nhiều danh nhân, danh tướng kiệt xuất của dân tộc tuy không được sinh ra trên quê hương Quảng Bình nhưng đã có những đóng góp to lớn cho Quảng Bình trong lịch sử, như: Lý Thường Kiệt,..., mà tên tuổi và sự nghiệp của họ đã được sử sách ghi nhận, nhân dân tôn thờ. Trong lịch sử, các danh nhân được đề cao bằng nhiều hình thức khác nhau, như lập đền, miếu thờ phụng, được ban sắc, phong thần, được ghi trong sách sử, trên bia ký...

Việc giữ gìn, tôn tạo các di sản văn hóa là trách nhiệm của cộng đồng, thể hiện lòng tri ân đối với các bậc tiền nhân, những người có công đối với sự hình thành và phát triển của cộng đồng. Tuy nhiên, do phần lớn di tích lưu niệm danh nhân được xây dựng từ lâu đời, chủ yếu bằng vật liệu hữu cơ nên dễ bị xuống cấp, hủy hoại do nhiều nguyên nhân...

Trong số hơn 150 di tích của Quảng Bình đã được kiểm kê (năm 2012), có gần 100 di tích lịch sử - văn hóa được xếp hạng quốc gia và cấp tỉnh, bao gồm nhiều di tích gắn với danh nhân. Để chung sức bảo tồn, phát huy giá trị nhóm di tích gắn với danh nhân Quảng Bình, góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh, trong bài viết này, chúng tôi mạnh dạn đề xuất mấy giải pháp cụ thể sau:

* *Cục Di sản văn hóa*

Nơi yên nghỉ của Đại tướng Võ Nguyên Giáp (Vũng Chùa - Đảo Yến, Quảng Bình) - Ảnh: Tác giả

1. Tu bổ, tôn tạo di tích lưu niệm danh nhân hợp lý, đúng tầm

Những di tích liên quan đến danh nhân thường là khu lăng mộ, đền/đình, nhà lưu niệm, bia tưởng niệm, tượng đài, có khi là một chiến lũy, trận địa, một địa điểm, một công trình xây dựng khác... So với các di tích khác, việc bảo tồn, tu bổ di tích lưu niệm danh nhân có những nét đặc thù riêng, với tình trạng và giá trị của các di tích cũng khác nhau, nên yêu cầu bảo tồn, tôn tạo, đầu tư và thực hiện cũng khác nhau.

- Đối với những di tích đã bị phá hủy hoàn toàn hay đã và đang bị xuống cấp nghiêm trọng, tùy theo giá trị, đặc điểm, hiện trạng, không gian của mỗi di tích để tu bổ, phục hồi, tôn tạo hợp lý và đúng tầm. Điều cần quan tâm là, trong tu bổ, phục hồi di tích cần giữ gìn các yếu tố gốc cấu thành di tích bằng mọi biện pháp; hạn chế tối đa việc thay thế; nếu phải thay thế thì cần lưu ý tới tính chân xác khi thay thế bằng chất liệu và vật liệu mới. Giải pháp ưu tiên là, bảo quản, gia cố và tu bổ di tích vừa phải tuân thủ quy định của *Luật di sản văn hóa*, vừa bảo đảm tính bền vững và thẩm mỹ, vừa giữ được tình cảm của cộng đồng và "linh hồn" của di tích.

- Đối với những di tích đã được xếp hạng quốc gia, cấp tỉnh, khi chưa được tu bổ, phục hồi, tôn tạo cần sớm có quy hoạch chi tiết và đề án đầu tư, có kế

hoạch bảo vệ nghiêm ngặt, tránh tình trạng xâm lấn, vi phạm di tích, hay xây dựng các công trình hạn chế không gian văn hóa đối với mỗi di tích.

- Trong quy hoạch, kế hoạch bảo tồn, tôn tạo, phát huy giá trị di tích, có thể xây dựng các công trình phụ trợ, như nhà trưng bày, nhà tiếp khách, nhà ban quản lý, xây dựng cơ sở hạ tầng, các công trình phục vụ, như bãi đỗ xe, đường xá, bến thuyền, quán ăn uống, giải khát... nhưng bố trí cách biệt khỏi các khu vực bảo vệ của di tích, không được gây ô nhiễm môi trường, phù hợp với tính chất lịch sử, cảnh quan chung của di tích và hoàn cảnh của địa phương có di tích.

- Đối với những di tích chưa được xếp hạng thì gắn bia, biển ghi dấu và tiến hành khảo sát, lập hồ sơ di tích để trình Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch (đối với di tích quốc gia) hoặc Ủy ban nhân dân tỉnh (đối với di tích cấp tỉnh) để xếp hạng.

Trên thực tế, những di tích này không chỉ được Nhà nước, chính quyền sở tại quan tâm, đầu tư và bảo quản mà còn được nhân dân địa phương, dòng họ, gia tộc của chính danh nhân đó chăm sóc. Vì thế, hầu hết các di tích cho dù đã được xếp hạng hay chưa, đều được bảo vệ hết sức cẩn thận. Vấn đề là cần có sự quản lý, bảo hộ của Nhà nước và hướng dẫn nghiệp vụ của cơ quan chuyên môn để bảo tồn và phát huy giá trị di tích được tốt nhất, hiệu quả nhất.

2. Giải quyết hài hòa mối quan hệ giữa bảo tồn và phát triển

Bảo tồn di sản văn hóa trong quá trình phát triển là một công việc hết sức khó khăn và phức tạp, đòi hỏi sự kết hợp liên ngành, sự vận dụng các nguyên tắc khoa học để lựa chọn phương án xử lý thích hợp đối với từng di tích cụ thể. Hiện tượng này đã và đang diễn ra ở các thành phố lớn như: Hà Nội, Hồ Chí Minh, các thành phố, đô thị, vùng nông thôn đang phát triển... Ở Quảng Bình, trừ một số di tích gắn với sự nghiệp của các danh nhân tiêu biểu, như: Di tích Lũy Trấn Ninh, Lũy Trường Sa thuộc hệ thống lũy Đào Duy Từ, Cửa Nhật Lệ, các di tích gắn với sự kiện Bác Hồ vào thăm và làm việc với Quảng Bình ngày 16/6/1959... nằm ở thành phố Đồng Hới, đa phần di tích lưu niệm danh nhân của tỉnh nằm ở các vùng nông thôn, những vùng chưa bị xu hướng đô thị hóa tác động, về cơ bản, các di tích này vẫn chưa bị xâm phạm nhiều đến khu vực bảo vệ, nhưng bài toán này cũng đã được đặt ra đối với một địa phương đang phát triển như Quảng Bình. Hơn nữa, đây vốn là địa phương luôn chịu nhiều thiên tai, bão lũ và những biến đổi khí hậu khó lường, quy hoạch như thế nào để những di tích luôn được bảo vệ, chịu được những tác động của môi trường, để cảnh quan di tích không bị xâm phạm bởi các công trình mới đã, đang và sẽ được xây dựng. Đây quả là một thách thức không nhỏ đối với quy hoạch kinh tế - xã hội - du lịch của toàn tỉnh. Vì vậy, cần phải xác định, di tích là cái đang có, cái không thể thay thế được, vì sự phát triển bền vững, vì lợi ích cộng đồng, cái mới, cái xây dựng sau cần phải hết sức tôn trọng di tích. Và, trong quy hoạch nên có sự tham gia của ngành Di sản văn hóa, ngành Kiến trúc - xây dựng, quản lý môi trường, các ngành hữu quan.

Theo Báo cáo tổng hợp quy hoạch tổng thể phát triển du lịch Quảng Bình đến năm 2020 và tầm nhìn đến năm 2025, tổng số vốn đầu tư dành cho các dự án bảo tồn, tôn tạo di tích là 123,5 triệu USD, trong đó, có các dự án liên quan đến di tích lưu niệm danh nhân, như dự án "bảo tồn, tôn tạo nâng cấp mộ Nguyễn Hữu Cảnh (số vốn 10 triệu USD giai đoạn 2011 - 2020); dự án "bảo tồn, tôn tạo nâng cấp khu tưởng niệm Hoàng Hối Khanh (số vốn 10 triệu USD giai đoạn 2011 - 2020); dự án xây dựng khu lưu niệm Đại tướng Võ Nguyên Giáp (số vốn 20 triệu USD); các dự án liên quan đến cơ sở hạ tầng kỹ thuật (102,5 triệu USD), trong đó: dự án đường du lịch vào khu nhà thờ Nguyễn Hữu Cảnh (0,50 triệu

USD), bến thuyền và khu lăng mộ Nguyễn Hữu Cảnh (1 triệu USD)... Điều này cũng đã thể hiện sự nỗ lực to lớn của toàn xã hội, sự quan tâm của lãnh đạo và nhân dân Quảng Bình trong việc chăm lo và bảo tồn di tích lịch sử - văn hoá lưu niệm danh nhân nhằm tôn vinh và phát huy giá trị di sản văn hóa.

Hy vọng rằng, các dự án nói trên sẽ tạo được những điểm nhấn và sự gắn kết trong những "không gian văn hoá danh nhân" mang ý nghĩa và tầm vóc quốc gia. Ngoài những dự án trong quy hoạch đã đề cập, cần có thêm những công trình tu bổ tôn tạo di sản văn hoá gắn với những danh nhân tiêu biểu khác, như công trình tưởng niệm, tôn vinh danh tướng Lý Thường Kiệt, công thần Đào Duy Từ gắn với di tích lịch sử Cửa Nhật Lệ, Luỹ Thầy; bổ sung công trình tu bổ, tôn tạo khu mộ và đền thờ Tỉnh Quốc công Nguyễn Hữu Dật, Hào Lương hầu Nguyễn Hữu Hào và gia tộc trong tổng thể dự án bảo tồn, tôn tạo nhà thờ và lăng mộ Lê Thành hầu Nguyễn Hữu Cảnh; xây dựng nhà trưng bày khang trang, hay công trình tưởng niệm giới thiệu thân thế, sự nghiệp Đại tướng Võ Nguyên Giáp tại nhà lưu niệm Đại tướng ở Lộc Thủy, huyện Lệ Thủy hay tại khu mộ Đại tướng ở Vũng Chùa, đảo Yến. Có như vậy, Quảng Bình mới có thêm công trình xứng tầm quốc gia, tạo được những điểm nhấn quan trọng nhằm tôn vinh các danh nhân tiêu biểu cho những thời kỳ, những điểm mốc lịch sử quan trọng của tỉnh và quốc gia.

3. Kết hợp bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa phi vật thể tại các di tích lịch sử - văn hoá lưu niệm danh nhân

Di tích lịch sử - văn hóa, đặc biệt là di tích lưu niệm danh nhân là một không gian ẩn chứa nhiều giá trị di sản văn hóa phi vật thể. Khoản 1 Điều 1 Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật di sản văn hóa quy định: "Di sản văn hóa phi vật thể là sản phẩm tinh thần gắn với cộng đồng hoặc cá nhân, vật thể và không gian văn hóa liên quan; có giá trị lịch sử, văn hóa, khoa học, thể hiện bản sắc của cộng đồng...". Theo đó, nội dung trên các văn bia, văn chuông, thần tích, thần phả, sắc phong..., các lễ hội truyền thống và hiện đại được lưu giữ ở các di tích đều có giá trị rất quý giá. Những câu chuyện, truyền thuyết, những áng văn thơ, tác phẩm văn chương, những công trình nghiên cứu khoa học, lịch sử... đều giúp chúng ta hiểu rõ hơn về cuộc đời và sự nghiệp của các danh nhân địa phương. Xác định rõ những giá trị tinh thần quý

báu và thiêng liêng gắn với di tích lưu niệm danh nhân sẽ giúp chúng ta xác định đúng định hướng nghiên cứu, bảo tồn và phát huy. Ví dụ, khi xác định được lịch sử, nội dung, hình thức hoạt động lễ hội tế/giỗ danh tướng khai khẩn Hoàng Hối Khanh tại miếu thờ Hoàng Hối Khanh ở Lệ Thủy, lễ cầu tài, cầu phúc tại miếu thờ Dương Văn An,... sẽ giúp chúng ta có thêm sản phẩm du lịch tô đẹp đời sống văn hóa ở thành thị và nông thôn mới, đồng thời tôn vinh danh nhân trong đời sống cộng đồng dân cư.

Để những giá trị văn hóa phi vật thể được bảo lưu và chuyển giao qua nhiều thế hệ mai sau, để di tích thực sự trở thành một cuốn sử sống, mỗi địa phương đều rất cần quan tâm đến các giải pháp sau đây:

- Xác định rõ các giá trị tiêu biểu đang ẩn chứa trong từng kỷ vật, di sản văn hóa gắn với thân thể, sự nghiệp của danh nhân.

- Vận động và tạo điều kiện để nhân dân tổ chức sưu tầm, giới thiệu các giá trị di sản văn hóa vật thể và phi vật thể liên quan đến danh nhân.

- Khuyến khích duy trì và tạo điều kiện thuận lợi cho việc tổ chức các hoạt động văn hóa, lễ hội gắn với di tích.

- Kiểm kê, sưu tầm, ghi chép, biên soạn, dịch thuật, thống kê những truyền thuyết, chuyện kể về các danh nhân, những tác phẩm có giá trị trên nhiều lĩnh vực khoa học, văn học, quân sự, chính trị, xã hội... liên quan, nhằm làm phong phú thêm giá trị và tính chất của mỗi di tích lưu niệm danh nhân, đồng thời, bổ sung, kết hợp các hình thức sinh động cho hoạt động bảo tồn, phát huy giá trị vật chất và tinh thần của di tích, phục vụ du lịch và giáo dục truyền thống.

Di sản văn hóa phi vật thể được nâng cao, bổ sung hay bị mai một, mất mát đều tùy thuộc vào từng cộng đồng, từng cá nhân trong những điều kiện lịch sử cụ thể. Công việc này đòi hỏi chúng ta phải có một sự tinh tế và nhạy cảm, bởi di sản văn hóa phi vật thể là linh hồn, là biểu hiện mặt tinh thần của các di tích, là "sức sống", giá trị của danh nhân đối với xã hội.

4. Xây dựng và kết nối các tuyến du lịch văn hóa gắn kết di tích lịch sử - văn hóa lưu niệm danh nhân

- Trong vùng du lịch Bắc Trung Bộ, Quảng Bình là tỉnh có tiềm năng du lịch đa dạng, đặc sắc, đặc biệt. Vườn quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng đã được UNESCO công nhận là di sản thiên nhiên thế giới,

nằm trong Hành trình du lịch di sản thế giới ở khu vực miền Trung. Quảng Bình còn nằm trên tuyến du lịch hành lang Đông - Tây và Đường Hồ Chí Minh huyền thoại. Địa phương đã được Chính phủ và lãnh đạo tỉnh quan tâm, đầu tư xây dựng cơ sở hạ tầng cho phát triển du lịch. Đây là những yếu tố thuận lợi cho du lịch của tỉnh nâng cao vị thế và là điểm thuận lợi cho việc quảng bá, phát huy giá trị di tích thông qua du lịch văn hóa. Theo định nghĩa của ICOMOS: "Du lịch văn hóa là loại hình du lịch mà mục tiêu là khám phá những di tích và di chỉ. Nó mang lại những ảnh hưởng tích cực bằng việc đóng góp vào công tác duy tu, bảo tồn. Trên thực tế, loại hình du lịch này đã minh chứng cho những nỗ lực bảo tồn và tôn tạo đáp ứng nhu cầu của cộng đồng vì những lợi ích văn hóa - kinh tế - xã hội".

Tuy nhiên, để mối quan hệ giữa du lịch và di tích không mâu thuẫn mà tương sinh, tương hỗ lẫn nhau, chúng ta cần quan tâm đến thái độ ứng xử với di tích trong quá trình khai thác di sản văn hóa phục vụ du lịch và ngược lại; khai thác, tận dụng có hiệu quả và hấp dẫn hơn tài nguyên du lịch văn hóa của tỉnh; giải quyết hài hòa giữa quy hoạch bảo tồn di tích và quy hoạch phát triển du lịch, kết hợp với việc xây dựng, kết nối các điểm du lịch với di tích lịch sử - văn hóa, trong đó, có di tích lưu niệm danh nhân, cũng như kết nối các di sản của những địa phương khu vực Bắc Trung Bộ để hình thành các tuyến du lịch di sản phong phú, đa dạng, hấp dẫn khách trong và ngoài nước.

- Xây dựng các tuyến du lịch về di sản văn hóa trong tỉnh kết hợp với du lịch sinh thái và các loại hình du lịch khác. Ví dụ như xây dựng tuyến du lịch núi Thần Đinh - Suối khoáng Bang - Khu di tích lăng mộ và đền thờ của gia tộc Nguyễn Hữu (bao gồm: Chiêu Vũ hầu Nguyễn Hữu Dật - Hào Lương hầu Nguyễn Hữu Hào - Chiêu Vũ hầu Nguyễn Hữu Cảnh); Khu lăng mộ Nguyễn Hữu Cảnh - Nhà lưu niệm Đại tướng Võ Nguyên Giáp - Suối Bang - Di tích lăng mộ và miếu thờ Hoàng Hối Khanh... Hay như ở trung tâm thành phố Đồng Hới, sản phẩm du lịch không chỉ có bãi tắm biển, nghỉ dưỡng, văn hóa ẩm thực hoặc chỉ lưu trú qua đêm, du khách có thể đến với các điểm di tích lũy Trấn Ninh, lũy Trường Sa, cửa biển Nhật Lệ, Bảo tàng tỉnh... để tham quan, nghiên cứu, học tập và ngưỡng vọng các công trình, các chiến công gắn với sự nghiệp của các bậc danh nhân, những người con anh

hùng hào kiệt của quê hương Quảng Bình và của các vùng miền trong nước.

- Kết nối tương tác với du lịch trong việc phát huy và xây dựng sản phẩm du lịch đặc sắc, tour/tuyến du lịch di sản phù hợp, như: Thiết kế tuyến du lịch sinh thái, du lịch mạo hiểm ở Di sản thiên nhiên thế giới Phong Nha - Kẻ Bàng với tham quan du lịch các điểm di tích Đường Hồ Chí Minh; xây dựng khu du lịch Bắc Quảng Trạch với khu lăng mộ Đại tướng Võ Nguyên Giáp - Đường Hồ Chí Minh trên biển...; có kế hoạch quảng bá chung, hướng tới chủ đề và các sự kiện, hoạt động trọng tâm hàng năm. Như năm 2012 được xem là năm du lịch quốc gia Bắc Trung Bộ với chủ đề "Du lịch di sản", Quảng Bình đã là một trung tâm kết nối sinh động và hiệu quả.

- Tiếp tục tiến hành khảo sát, nghiên cứu và liên kết hệ thống di tích có sự kiện, nhân vật lịch sử, danh nhân liên quan trong khu vực miền Trung. Ví dụ như các di tích về phong trào Cần Vương trong địa bàn tỉnh với địa bàn các tỉnh Hà Tĩnh, Nghệ An, Thanh Hóa, Thừa Thiên Huế để hình thành tour tham quan di sản văn hoá danh nhân trong phong trào Cần Vương. Các di tích trong kháng chiến chống Pháp, chống Mỹ giữa vùng địch hậu và vùng tự do, giữa tiền tuyến và hậu phương, tiêu biểu như di tích Đường Hồ Chí Minh.

Có thể nói, du lịch ngày nay được coi là một trong những phương tiện hàng đầu để trao đổi văn hóa, góp phần quảng bá, phát huy giá trị di sản văn hóa; góp phần giáo dục, nâng cao nhận thức của du khách và cộng đồng trong bảo tồn di sản văn hóa, là động lực tích cực để bảo vệ di sản văn hóa.

5. Một số giải pháp khác

Trên thực tế, có nhiều hình thức, giải pháp tôn vinh, lưu niệm danh nhân, ngoài các giải pháp nêu trên, tùy từng trường hợp cụ thể, có thể chọn những hình thức phù hợp nhất, có khả năng thể hiện những phẩm chất cao đẹp của danh nhân và thích hợp với hoàn cảnh của địa phương.

- Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục về di sản văn hóa và *Luật di sản văn hóa*; tăng cường công tác đào tạo cán bộ cơ sở, người khai thác hoạt động du lịch...

- Xây dựng các công trình văn hóa như tượng đài, công viên... ở khu vực thích hợp, tương xứng với tầm vóc, ý nghĩa của danh nhân nhưng không nên tràn lan, mà phải có sự chọn lọc, tạo được điểm nhấn cho từng loại hình di tích và mỗi tuyến du lịch trong tỉnh.

- Tổ chức sưu tầm và xây dựng các bộ sưu tập hiện vật, tài liệu, hình ảnh của các danh nhân và tiến hành tổ chức trưng bày các bộ sưu tập đó trong bảo tàng tỉnh với không gian và nghệ thuật trưng bày thoải đáng.

- Lấy tên danh nhân để đặt tên cho đường phố, trường học, các công trình công cộng, giải thưởng, quỹ học bổng... Đây là cách làm đơn giản, kinh phí ít tốn kém nhưng lại thu được kết quả cao.

- Kêu gọi xã hội hóa trong hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di tích nhằm khơi dậy trách nhiệm, ý thức của toàn xã hội đối với tài sản của cha ông ta để lại, góp phần giáo dục, nâng cao nhận thức của cộng đồng trong bảo tồn di sản văn hóa, đồng thời thu hút sự tham gia đóng góp của các tổ chức, cá nhân ở trong và ngoài nước để bảo vệ di sản văn hóa. Tuy nhiên, công tác xã hội hóa phải có định hướng, chính sách, chế tài khuyến khích đầu tư và quản lý.

- Tiến hành giáo dục di sản văn hóa trong học đường, lồng ghép các câu chuyện lịch sử, những chiến công hiển hách, những tác phẩm nổi tiếng... của các danh nhân Quảng Bình vào giờ học ở nhà trường hoặc các giờ ngoại khóa, nhằm truyền thụ những giá trị tinh thần cho các thế hệ con cháu về truyền thống của cha ông, từ đó, có thể học hỏi, nâng cao tinh thần tự hào, ý thức tự trọng để phấn đấu vươn lên trong các lĩnh vực của cuộc sống.

Mỗi hình thức lưu niệm đều là một phương thức lưu giữ, tri ân công ơn của các bậc tiền nhân, là cầu nối giữa quá khứ, hiện tại và tương lai. Thiết nghĩ, đây không chỉ là trách nhiệm của một ngành, một địa phương mà cần có sự chung tay của cả cộng đồng và toàn xã hội. Bởi, tôn vinh giá trị danh nhân là một nét đẹp trong đạo đức truyền thống của con người Việt Nam. Nó gợi lên truyền thống "uống nước nhớ nguồn", một sức mạnh cố kết cộng đồng từ gia đình, làng xã đến đất nước, là một biểu hiện cụ thể của bản sắc văn hóa Việt Nam./

T.K

Tài liệu tham khảo:

- 1- Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật di sản văn hóa (2009).
- 2- Cục Di sản văn hóa (2009), *Một con đường tiếp cận di sản văn hóa*, tập 5, Nxb. Thế giới, Hà Nội.
- 3- *Unesco's 1972 Convention*.
- 4- Vũ Thế Bình, "Mấy vấn đề về du lịch văn hóa", *Tạp chí Di sản văn hóa*, số 3 (21) - 2007.
- 5- Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Quảng Bình, *Báo cáo tổng hợp quy hoạch tổng thể phát triển du lịch Quảng Bình đến năm 2020 và tầm nhìn đến năm 2025*.